

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת תצוה - זכור תשע"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתמ"ח

בעיר מאנסי יצ"ו

קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו, רבי מאיר אומר כולה, ורבי יהודה אומר מאיש יהודי, רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה, ובטעמא דרבי מאיר דסבירא ליה דיש לקרות כולה, אמרו שם ב' טעמים, או דצריכין לקרוא גם תוקפו של אחשוורוש. ורב הונא אמר דכתיב (אסתר ט-כ) ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם, מה ראה אחשוורוש שנשמתש בכלים של בית המקדש, על ככה, משום דחשיב שבעים שנין ולא איפרוק, ומה הגיע אליהם, דקטל ושתי ע"כ. ואכתי צריך ביאור, דענין זה אין לו קשר לכאורה עם הנס, ולמה יש לנו לקרות גם דבר זה.

ונראה דהנה אחר שנהרגה ושתי כתיב, וישלח ספרים אל כל מדינות המלך וגו', להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו (שם א-כב). ואיתא בגמרא (מגילה יב:) אמר רבא אלמלא אגרות הראשונות [שהוחזק בהן שוטה בעיני האומות] לא נשתייר משונאי ישראל שריד ופליט [שהיו ממנהרין להורגן במצות המלך באגרות האמצעיות, ולא היו ממתינין ליום המועד], אמרי מאי האי דשדיר לן [אומרים האומות מה זה ששלח לומר לנן], אפילו קרחה [הגרדן] בביתיה פרדשכא [פקיד ונגיד] ליהוי ע"כ.

ואיתא בתוספות (מגילה יב:) דיש במדרש שממוכן שנתן עצה זו, הוא דניאל, ולפי שהיה נשוי לשרית שהיתה גדולה ממנו, שלא היה יכול לכופה לדבר כלשונו, יעץ לעשות כן ע"כ. ויתכן לומר שברוח קדשו עשה כן, לשלוח אגרות טפשיות כזו, כי אלמלא אגרות ראשונות לא נשתייר משונאי ישראל שריד ופליט, שהיו ממנהרין להורגן באגרות האמצעיות, ועל כן סיבבו מן השמים שיצאו האגרות הראשונות. והנה למאן דאמר דבאמת אחשוורוש מלך טפש היה (שם יב.), אתי שפיר שהסכים לשלוח אגרות הללו, אבל למאן דאמר שמלך פיקח היה, מה ראה לשטות זה. אלא שגם זה חלק מהכנת הנס, שניטל ממנו שכלו לפי שעה, והסכים לשלוח האגרות, כדי להכין ישועתן של ישראל לעתיד. ואם כן אגרות הראשונות שמסופר בתחלת המגילה, היתה גם בה כן חלק מהכנת הנס.

קרינו היום פרשת זכור שבתורה, והפטורה פרשת שאול בנביאים, ואחר זה ביום הפורים קורין מגלת אסתר שהיא בכתובים. והענין הוא דאיתא בגמרא (מגילה ז:) שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות, שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות, שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס וכו'. שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות, שלחו לה (משלי כב-כ) הלא כתבתי לך שלישים, שלישים ולא רבעים, עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה (שמות יז-יח), כתב זאת זכרון בספר, כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה, זכרון מה שכתוב בנביאים, בספר מה שכתוב במגילה ע"כ. וביאר במהרש"א וטורי אבן (שם) שמתחלה ביקשה אסתר 'קבעוני לדורות', לקבוע יום טוב לדורות את ימי הפורים, ולאחר שמלאו חכמים את בקשתה, הוסיפה לבקש 'כתבוני לדורות', לקבוע את מגילתה בין כתבי הקודש, ומלאו חכמים גם את בקשתה השנית.

וברש"י פירש שזהו כוונת הכתוב (אסתר ט-לב) ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה ונכתב בספר, והיינו שאסתר בקשה מאת חכמי הדור לקבעה ולכתוב ספר זה עם שאר הכתובים, וזהו ונכתב בספר ע"כ. והכוונה שמילאו את בקשתה לכלול את מגלת אסתר עם שאר הכתובים. ויש להוסיף כי ענין כתיבת המגילה מצאו לה רמז בתורה בתיבת 'בספר', כתוב זאת, מה שכתוב בתורה, זכרון מה שכתוב בנביאים, 'בספר' מה שכתוב במגילה, ופירש במהרש"א דמבואר בירושלמי שלפי זה פירוש הכתוב הלא כתבתי לך שלישים, היינו בשלשת חלקי כתבי הקודש, תורה ונביאים וכתובים ע"ש. וזהו שאמר ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה, שמלאו חכמים בקשתה, קבעוני לדורות וגם כתבוני לדורות, ומסיים הכתוב 'ונכתב בספר', שדבר זה כתובה ורמוזה בקרא, כתוב זאת זכרון 'בספר', ועל זה אמר הכתוב, הלא כתבתי לך שלישים, שזהו השלישי שבכתבי הקודש.

ויש לומר עוד בטעם שמגילת אסתר נרמזת בהכתוב הלא כתבתי לך שלישים, דהנה איתא במשנה (מגילה יט.) מהיכן

וייש לומר כי בשליחת אגרות זו, היתה עוד כוונה עמוקה מדינאל, לפרסם זאת בכל מדינות המלך, כי הנה המלך קצף מאוד וחמתו בערה בו, על אשר לא עשתה ושתי את מאמר המלך, ונראה כי עבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר (יומא פו:), וכמו כן ושתי שינתה כבר בחטא זה. והוא דאיתא בגמרא (מגילה יא:), דבלשאצר חישוב שנשלמו כבר השבעים שנה שהגלו ישראל לבלבל, אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו וכו', וכתוב ביה (דניאל ה-ה) ביה בליליא קטיל בלשאצר מלכא כשדאי. ואמר אחשורוש איהו מיטעא טעי, אנא חשיבנא ולא טעינא וכו', כיון דחזי דמלו שבעין ולא איפרוק, אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו, בא שטן וריקד ביניהן והרג את ושתי ע"כ. ולכאורה יש להבין למד נהרגה ושתי ולא אחשורוש עצמו, כמו שנהרג בלשאצר.

ויתכן לומר כי אחשורוש אכתי היה חושש שמא גם הוא טועה בחשבונו, ואפשר לא הגיע עדיין זמן פורקנם, וכמו שטעה באמת, ולא רצה להשתמש בכלי המקדש, אך ושתי שדעתה קלה דחפה אותו לזה, ואשתמש בכלי המקדש, כי לא היה יכול לעמוד כנגדה, ולכן בא העונש עליה, שבא השטן וריקד ביניהן והרג את ושתי. וזהו שהסביר דניאל להמלך, הן אתה רואה שנגרמה לה לעשות עובדא שהיא חייבת כעת מיתה עליה, והיא נענשת כעת כמו אביה בלשאצר, וכל זה בשביל שהיא הכריחה את דעתה על המלך להשתמש בהן, על כן מהנכון שישלח כעת אגרות לכל מדינות המלך, להיות כל איש שורר בביתו, ומעתה לא יבוא עוד מכשול כזה, שיהיו נכנעים להנשים שדעתן קלה.

והנה אמרו (מגילה יג:) ליכא דידע לישנא בישא כהמן, אמר ליה לאחשורוש תא ניכלינהו, אמר ליה מסתפינא מאלקיו דלא ליעבד בי כדעבד בקמאי ע"ש. וביאר בדרשות חתם סופר (ל: אדר קסב.) דאיתא בגמרא (נדרים סב.) כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם, קל וחומר ומה בלשצר שנשתמש בכלי קודש וכו' נעקר מן העולם, דכתיב ביה בליליא קטיל בלשאצר, המשתמש בכתרה של תורה על אחת כמה וכמה ע"כ. ויש ללמוד מזה קל וחומר המיצר לכללות ישראל, קודש ישראל לה' ראשית תבואתה כל אוכליו יאשמו (ירמיה ב-ג). ונראה דלכן התחסדו מלכי פרס עם ישראל מאד, ואחשורוש גופיה פחד דלא ליעבד לי כדעבד לקמאי, מפני שראו מה שאירע לבלשאצר על ידי כלי קודש, וחלו ורעדו מפני זה, וכיבדו לישראל ולחכמיהם בהיכליהם, מקל וחומר דכלי קודש ע"כ.

וייש להוסיף שזהו שהשיב לו המן, ישנו מן המצות, אמר ליה אית בהו רבנן, אמר ליה עם אחד הן ע"ש. והיינו שהן אמת שהשתמש בכלי קודש נעקר מן העולם, אבל ישראל הם קדושים רק על ידי מצותיהם, כמו שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו, וכיון שהם ישנים מן המצות בטלה קדושתם. אמנם באמת טעה בזה, שהרי בלשאצר נשתמש בכלי קודש שנעשו חול שנאמר (יחזקאל זכ-ז) ובאו בה פריצים וחיללוה, כיון שפרצום נעשו חול

(נדרים שם). ואם כן גם בבני ישראל אם כי נתחללה קדושתם מחמת הפריצים של כובד הגליות, בין כך ובין קרויין הם בני א-ל חי, וכל אוכליו יאשמו, ואף כאשר ישנים מן המצות, המיצר להם נעקר מן העולם. - ונראה דזהו שאמר הכתוב באחשורוש, וכלים מכלים שונים (א-י), ובגמרא (מגילה יב.) יצתה בת קול ואמרה להם, ראשונים כלו מפני כלים, ואתם שונים בהם ע"ש. ויש לומר דהכתוב אומר, כי באמת לא היו כבר על כלים אלו שם קודש, שנשתנו כבר ונעשו חול, כאשר באו בה פריצים וחיללוה. ואחשורוש השתמש בכלים שהיו כבר 'שונים' שנשתנו מקדושתם, ואף על פי כן נענש ונהרגה ושתי.

ומעתה מובן שפיר מה שהשיא דניאל עצה לאחשורוש לשלוח ספרים בכל מדינות המלך, להיות כל איש שורר בביתו, ויתעוררו וישאלו מאי טעמא גזר המלך כן, ולמה נסתבבה שושתי לא הכניעה עצמה להמלך, ועל כרחק שזהו משום שהיא הכריחה אותו להשתמש בכלי קודש שיצאה לחולין, ועל כן נעקרה מן העולם, ועל ידי זה יוכיחו שקל וחומר הנוגע בישראל בבת עינו של הקב"ה לא ימלט, ועל כן לא שמעו לקול אגרות השניות, ולא מיהרו לשפוך דם, והיו מתונים, עד אשר ריחם ה' (ועל דרך שסיים שם בחתם סופר בד"ה ואחז"ל). ולכן שפיר אמרו דיש לקרות את המגילה כולה, לספר מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם, שבשביל שנשתמש בכלי קודש נהרגה ושתי, ודבר זה נתפרסמה בשילוח אגרות הראשונות, ולכן היו מתייראים לנגוע בישראל, כי קודש ישראל לה' כל אוכליו יאשמו.

ולפי זה הנס של פורים נארגת משלשה אגרות ששלח אחשורוש, האגרות ראשונות להיות כל איש שורר, אגרות השניות להשמיד להרוג ולאבד, ואגרות השלישית להשיב את הספרים אשר כתב המן. שגם אגרות הראשונות הם חלק מהנס, שהמלך יחזק שוטה באגרת זו, ואלמלא אגרות הראשונות לא היה נשאר שריד ופליט בשונאי ישראל. ואם כן המגילה היא נארגת משלישים, שלשה אגרות, ועל כן כתיבת המגילה מרומזת בקרא של הלא כתבתי לך שלישים.

ובזה יש ליתן טעם לשבח, על מה שנוהגין לאכול בפורים מזונות הנאפות משולש, שקורין המן טאשין, והוא בא לרמוז, דהא דתיקנו מגילה בכתובים, אין בזה משום שלשים ולא רבעים, כי המגילה היא היא המשלמת מה שנמסר לנו הלא כתבתי לך שלישים. ועוד בא לרמוז כי הנס נארגת משלשה אגרות, שגם אגרות הראשונות היו הכנה להנס של פורים.

ועל פי זה יתבאר מה דאיתא ברמ"א (א"י"ח סימן תרצה-ב) דיש לאכול זרעונים בפורים, לרמוז על דניאל וחבריו שאכלו זרעונים בבבל בבית המלך ע"ש. והיינו כי דניאל הוא היה שנתן העצה לאחשורוש לשלוח את האגרות הראשונות, שממנה התנוצץ התחלת הנס, שאלמלא אגרות ראשונות לא נשתייר מישראל שריד ופליט, ויש לנו לעשות זכר לדניאל שגרם זאת. ■